

ABD'NİN YÜKSELİŞİ VE...

TAYLAN BİLGİÇ Gazeteci

*"Güçlü insanlar ve devletleri bekleyen en büyük tehlike,
komşularının düşmanca planları değil, kendi illüzyonlarıdır."
Niebuhr*

GİRİŞ

11 Eylül saldırısı, veya tam da ABD'ye yakışır adlandırmasıyla "9/11", pek çokları tarafından bir "milat" olarak değerlendirildi. 11 Eylül'den sonra dünyada "hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı". Ancak eskiyenin ne olduğu, yeni gelenin ne olacağına dair fikirler ayrışıyordu.

ABD'nin Afganistan, Pakistan, Yemen, Gürcistan, Filipinler ve Kolombiya'ya yönelik askeri müdahalelerinin derinleştiği, Irak, İran, Küba, hatta Nepal gibilerinin "sıraya" koyulduğu bugünden bakıldığında, 11 Eylül ile değişenin, bir "perde"den ibaret olduğu görülüyor. SSCB'nin çökmesinin ardından, Yeni Dünya Düzeni adıyla bilinen illüzyon perdesi, 11 Eylül vesilesiyle kaldırılıp bir kenara atıldı. Orasından burasından yenilmişliği, delik deşik olmuşluğuyla, artık pek bir işe yaramıyordu zaten.

Durum bu olunca, 11 Eylül, emperyalist sistem içindeki çeşitli taşların, iradi veya değil, "yerli yerine" oturtulduğu bir süreç olarak, "milat" olmasa da bir "dönüm noktası" niteliği kazanıyor. Bölgesel savaşların, etnik boğazlaşmaların yeni bir tırmanışa girdiği bir süreçten bahsediyoruz; ABD'nin adım attığı her bölgede bir kargaşa çıkması veya eski çatışmaların alevlenmesi, bunun bir göstergesi.

11 Eylül ile "taşların yerli yerine oturması"nın, halklar açısından olumlu bir yönü de var elbette. Çıplak zor, zoru uygulayanın istediği bir yöntem değildir; aksine, "mecburiyet" sonucu başvurulmuş bir "son çare" olarak değerlendirilmelidir. Çünkü çıplak zor, tarih boyunca karşısında daima güçlü bir direnç bulmuştur; bu direnç hem potansiyel rakiplerden, hem de tahakküm altına alınmak istenen ezilenlerden gelir.

O yolcu uçaklarının Pentagon ve Dünya Ticaret Merkezi'ne çarpmasından bu yana, tarihin en tehlikeli ve en acımasız emperyalist gücü olan ABD'nin; uluslararası ve iç siyasette, ekonomide ve hatta hukukta çıplak zor yöntemlerine, daha önce eşine rastlanmadık ölçüde başvurmasına tanık oluyoruz. Bugün artık öyle bir noktaya gelindi ki, emperyalistler arası güç dengesi siyasetinin temel taşı olan Birleşmiş Milletler'in dahi varlığını sürdürüp sürdüremeyeceği, tartışma konusudur. Dünya, çok çalkantılı ve muhtemelen, kimsenin tahmin edemeyeceği ölçüde kanlı yeni bir sürece doğru ilerliyor. Bu "yeni dünya düzeni"ne noktayı kimin ve nasıl koyacağını kestirmek mümkün değil. Ancak tarihin gösterdiği bir şey varsa, o da, böylesi "kanlı sayfalar" açanların sonunun pek hayırlı olmadığı. Emperyalist güçlerin de yükseliş, durgunluk ve çöküş dönemleri var. Liberal yayın organlarında dahi ABD ile "Roma İmparatorluğu" arasında benzerlikler kurulmaya başlanması, "teröre karşı savaş" ilan edenler açısından pek hayırlı olmasa gerek.

Yeni bir dönemin eşiğinde, "geleceği olmayan"ı kapsamlı bir değerlendirmeden geçirmek, anlamlı görünüyor. Bu yazımızda, emperyalist bir güç olarak ABD'nin yükselişini incelemeye çalışacağız...

20. YÜZYILIN İKİ YÜZÜ

20. yüzyıl, insanlığın binlerce yıllık özlemi olan sömürsüz toplum uğruna mücadelenin ilk başarılarını elde etmesine tanık oldu. Yüzyılın başında Sovyetler Birliği'nde burjuva iktidarını yıkan işçi sınıfı tarafından kurulan sosyalizm, yüzyılın ortalarına gelindiğinde dünya nüfusunun üçte birini kapsayan dev bir sosyalizm ve halk demokrasisi blokuna dönüşmüştü. Bu anlamda 20. yüzyıl, bir toplumsal devrimler yüzyılıydı.

Sosyalist Ekim Devrimi ve işçi-emekçi sınıfların birçok ülkede kendi iktidarlarını kurmaya başlaması, dünyanın dört bir köşesinde emperyalist tahakküm altındaki ulusların mücadelesine de yeni bir dinamik kazandırdı. Yüzyılın ilk yarısından itibaren zaferler elde etmeye başlayan ezilen uluslar, 1950'lerden itibaren, sömürgecileri kovdu ve onlarca bağımsız devlet kuruldu. 20. yüzyıl, ulusal kurtuluş mücadelelerinin muzaffer olduğu bir dönem oldu.

Öte yandan, yüzyılın daha başında, "en büyük kapitalist güçlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştı"¹ ve kapitalizmin tekelci aşaması olan emperyalizmin şekillenmesiyle koşut bir şiddetlenme gösteren yeniden bölüşüm mücadelesi, insanlığa anlatılamaz acılar ve felaketler getirdi. Emperyalistler arası egemenlik mücadelesi, tarihte ilk kez bir savaşın birçok kıtada birden yürütülmesiyle zirvesine ulaştı; 1914'te başlayan 1. Paylaşım Savaşı dört yıl sonra sona erdiğinde, yine tarihte ilk kez, bir savaş, bir milyondan fazla can almış, milyonlarca insanı yaralamış, sakat bırakmıştı. "Barış olarak tanımlanan dinlenme dönemi"² ardından patlak veren ikincisi, çok daha korkunç oldu.

Burjuvazinin emrindeki bilim ve teknolojinin ürettiği ölüm araçları sayesinde, tarihte ilk kez *"bütün uluslar savaşa katıldı ve düşmanın öfkesinin hedefi oldular."*³

"Cephe"nin "cephe gerisi"ne yayılmasının bedeli ağırdı: Onmilyonlarca ölü, yüz milyonlarca sakat, yaralı ve yıkılıp yakılmış koca şehirler.

20. yüzyıl, bir savaş ve ölüm yüzyılı oldu.

İnsanlığın barışa olan özlem ve ihtiyacının da ifadesi haline gelen işçi-emekçi iktidarları, savaşların külleri üzerinde yükseldi. Ama aynı savaşlar, tek bir emperyalistin tarih boyunca eşi benzeri görülmedik ölçüde güçlenmesinin de koşullarını hazırladı.

ABD'nin 'göz kamaştırıcı' gücü

20. yüzyıl artık geride kaldı. İşçi sınıfı, ilk iktidar deneyiminden yenilgiyle ama engin bir tecrübe ve birikimle ayrıldı. ABD emperyalizmi ise, hiçbir emperyaliste "nasip olmamış" ölçüde, dünya üzerindeki egemenliğini sürdürüyor. Askeri, ekonomik, teknolojik, kültürel ve siyasi egemenliği tartışılmaz.

ABD ordusu; uyduları, nükleer kapasitesi, savaş uçakları, denizaltı ve savaş gemisi filoları, elektronik savaş aygıtları ve füzeleri ile, tüm dünyaya her an "patron benim" diyor. 1945'ten itibaren sistematik olarak sürekli artırılan bu güç artık öyle bir boyutta ki, *"yedi denizi kontrol ediyor, istediği yere hızla kuvvet sevk edebiliyor, tüm dünyada aktif istihbarat ağlarına sahip, dünyanın en büyük silah ihracatçısı, ve dünyanın her yerindeki ordularla yakın bağlara sahip."*⁴ Stratejik çıkarlarını dayatmak için, gerekirse dünyanın farklı yerlerinde aynı anda üç savaş yürütebilecek gücü var.

1.4 milyon askeri yöneten ABD savaş aygıtının komuta merkezi olan Pentagon (Savunma Bakanlığı), her yıl sadece askeri ar-ge faaliyetlerine 31 milyar dolar harcıyor ve bu rakam, örneğin Fransa ordusunun toplam bütçesine yakın.⁵

Washington'un elindeki istihbarat olanakları da akıl almaz düzeylerde. Merkezi İstihbarat Örgütü (CIA), Ulusal Güvenlik Örgütü (NSA), Ulusal Keşif Bürosu ve Savunma İstihbarat Örgütü (DIA), 100 binden fazla personel ve milyonlarca dolarlık bütçeye sahipler. Diplomatik, askeri, sınai, teknolojik ve bilimsel casusluk amacıyla kullanılan dünyanın en büyük "kulağı" Echelon da, büyük ölçüde ABD'nin emrinde.

ABD tekelleri, koca ülkelerden çok daha fazla ekonomik güce sahip: General Motors'un yıllık geliri Danimarka'nın, Exxon-Mobil'in geliri, Avusturya'nın milli gelirini aşıyor.⁶

ABD emperyalizmi ve tekelleri, egemenliklerini, akla gelen her alanda dünyaya dayattıkları kurallar, sözleşmeler ve kurumlar ile devam ettiriyor. Birleşmiş Milletler, G-7, IMF, Dünya Ticaret Örgütü (WTO), MIGA (Çoktarafli Yatırımlar Garanti Ajansı), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Dünya Bankası, Kuzey Atlantik İttifakı (NATO) ve benzeri sayısız kuruluş, ABD kararlarını tüm dünyaya kabul ettirmek için çalışıyor.

ABD Doları, tüm kıtalarda geçerli tek para birimi haline gelmiş durumda; Latin Amerika'da başgösteren son eğilim ile, ulusal para birimleri kaldırılıyor ve yerine ABD Doları geçiriliyor. Son olarak Ekvador ile birlikte, 11 ülke para birimi olarak "ABD Doları"nı kullanıyor. Türkiye gibi onlarca ülkenin maliyesi de, Dolar'ın fiili egemenliği altında. Dünyadaki tüm döviz işlemlerinin yüzde 83'ü, ABD Doları üzerinden gerçekleştiriliyor. *"New York borsası, evrensel mali barometre haline geldi. Bir hıçkırması, dünyayı dalgalandırıyor."*⁷

Bilim ve teknoloji alanında ABD, her ulustan araştırmacıların, bilimcilerin birikimlerine çeşitli yollarla el koyan birinci devlet. Her yıl birçok ülkeden onbinlerce genç yetenek, "Amerikan rüyası"nın peşine takılarak ülkelerini yüzüstü bırakıyor, zekalarını sınırsız Amerikan sömürsünün hizmetine veriyorlar. "Öz be öz Amerikalı" bilimciler "zayıflama metodları" gibi alanlarda istihdam edilirken, devşirme yetenekler ABD tekellerine en parlak bilimsel-teknolojik gelişmeleri armağan ediyor. ABD, son 10 yılda bu sayede fizikte 26 ödül, 19'unu, tıpta 24 ödül, 17'sini, kimyada 22 ödül, 13'ünü kazandı.⁸

Bu tablodan anlaşılacağı üzere, gerçekten "özel" bir vaka ile karşı karşıyayız. Peki ABD böylesi bir noktaya nasıl ulaştı?

Amerikan emperyalizmi 'doğuştan şanslı' idi

Fransız Devrimi'nden 13 yıl önce, 1776'da kurulan Amerika Birleşik Devletleri, daha başından itibaren kimi avantajlara sahipti. "Genç" bir devlet olarak tecrübesizdi elbette, ama bu tecrübesizliğin diğer yüzünde "Kurucu Babalar" olarak adlandırılan Amerikan burjuvazisinin enerji, coşku ve hırsı vardı. Bitmez tükenmez savaş ve çekişmelerin içindeki "Eski Dünya" emperyalistlerinden (Avusturya, İngiltere, Fransa ve son olarak Almanya) huzurlu uzaklığıyla, bir "yeniliği" temsil ediyordu. Elbette bu uzaklık, jeopolitik bir avantajdı da. 18 ve 19. yüzyılın hakim güçleri "Yeni Dünya"yı zapturapt altına

alacak teknolojiden yoksundular. "Güneş batmayan imparatorluk" İngiltere'nin, "kendi çocukları" olan Kuzey Amerikalılara karşı savaşı kaybetmesinin, dolayısıyla ABD'nin kurulabilmesinin bir nedeni de buydu zaten. Sömürgesini elden kaçırmak istemeyen İngiltere ve 19. yüzyılda yine aynı nedenle silaha sarılan İspanya dışında hiçbir Avrupa devleti, ABD'ye karşı savaşmadı. Üstelik, 1789'da iktidarı ele geçirmesinin ardından Fransız burjuvazisi tarafından bir kenara atılan "eşitlik-özgürlük-kardeşlik" bayrağı, ABD burjuvazisi tarafından alınmıştı. Ekonomik-siyasi milyonlarca mülteci, bu bayrağın büyüüne kapılarak ABD'ye aktı.

"Kurucu Babalar", iktidarlarını sağlamlaştırdıktan sonra, devraldıkları bayrağı aynı şekilde bir kenara atacaktı.

ABD'nin ekonomik ve siyasi yükselişi, 1. Paylaşım Savaşı ile hızlandı. Coğrafi avantajı sayesinde topraklarını savaştan uzak tutarken, Avrupa'daki müttefiklerini silahla besledi ve elbette, karşılığını aldı. Savaş yıkımının hızlandırdığı ekonomik krizden elbette etkilendi, ancak diğer emperyalistlerde olmayan çok önemli bir avantaja sahipti: Geniş toprakları; yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından çok zengindi. Bu nedenle, örneğin İngiltere'nin aksine, diğer ülkelerin kaynaklarını sömürme "zorunluluğu"nu, yakıcı bir biçimde yaşamıyordu.

Wilson sahneye çıkıyor

1. Dünya Savaşı'nın sonunda, İngiliz emperyalizmi "muzaffer ama zayıf"tı; kazanan veya kaybeden diğer emperyalistlerin durumu da ondan farklı değildi. Savaşın yıkım yerine refah getirdiği ABD ise, "dünyayı biçimlendirme" çabasına ilk kez bu dönemde başladı. Başkan Woodrow Wilson, Versay Anlaşması'nın imzalanması ve Milletler Cemiyeti'nin kurulmasının kararlaştırdığı Paris Barış Konferansı'nın "flaş ismi" idi. Wilson, ünlü "14 ilke"sini burada tüm dünyaya dayattı. Bu ilkelerin özü, Henry Kissinger tarafından şöyle açıklanıyor: *"Ortak güvenlik, rakibini Amerikalılaştırmak, anlaşmazlıklarda hukuka uygun şekilde karar veren bir uluslararası sistem ve etnik self-determinasyona tam destek."*⁹

Wilson İlkeleri, amaçları açısından diğer emperyalistlerin geçmişte dayattıklarından farklı değildi, ancak bu amaçlara nasıl ulaşılacağı konusunda dikkat çekiciydiler. Örneğin, diğer devletleri "ehliileştirmek" anlamı taşıyan "rakibini Amerikalılaştırmak" bir "ilke" olacak kadar önem kazanmıştı. "Self-determinasyona tam destek" ilkesi ise, savaş sonrası dünya düzeninin temel taşı olarak, sömürge ve bağımlı ülkelerin yeniden paylaşımında bir kaldıraç olarak kullanılacaktı: ABD, gerektiğinde, sömürge bir ulusun "bağımsızlık" kazanmasına destek verecek ama aynı zamanda onu "Amerikalılaştıracak"tı.

"Monroe Doktrini" olarak adlandırılan self-determinasyon ilkesi, bu gerçek anlamını dönemin Dışişleri Bakanı Robert Lansing'in notlarında buluyor: *"ABD, Monroe Doktrini'ni savunurken kendi çıkarlarını önde tutar... Anlaşmalar öyle yapılmalıdır ki, yabancı devletlerin hareket tarzı, ABD'nin çıkarına olmalıdır."*¹⁰

Bu tutumun ışığında, ABD, Milletler Cemiyeti'ne (MC) girmek için, Monroe Doktrini'nin MC Şartı'na alınmasını şart koştu. Sonuçta, MC Şartı'nın 21. maddesi, bu doktrinin ifadesi oldu. *"Başkan Wilson'un büyük planı, Versay Anlaşması ve MC'yi, Amerikan emperyalizminin Avrupa'ya egemen olmasını sağlayacak bir araca dönüştürmektir."*¹¹

Ama ABD; yine de MC'yi adeta sabote etti: Örgütün Amerikan çıkarlarına uygun hareket etmesi garanti edilmişti ama, üyeliğin getireceği yükümlülükler de vardı. ABD, Avrupa'yı *"kendi yağında kavrulmaya"* terketmişti¹².

Bu bağlamda, ABD'nin MC üyesi olma karşılığında ileri sürdüğü 15 koşuldan sadece birini aktarmak yeterli:

*"ABD ile herhangi bir MC üyesi arasında çıkacak herhangi bir anlaşmazlıkta, MC organlarının hiçbir kararı, raporu veya bulgusu, ABD'yi bağlamayacaktır."*¹³

Churchill'in engelleyemediği plan

Versay'ın ABD lehine işletilmesi, 2. Paylaşım Savaşı'nın en önemli nedenlerinden biriydi. Çünkü ABD, kendi konumu açısından galip-mağlup ayrımı yapmıyor, tüm Avrupalı emperyalistleri "Amerikalılaştırmak" istiyordu. Bu amaçla, tarafların *ikisini de* silahsızlandırmaya girişti: *"1921 Washington Konferansı'nda, ABD, donanmalarda çok ileri düzeyde silahsızlandırma önerileri getirdi... Devletler, gemilerini batırıp askeri kurumlarını iştahla dağıtmaya giriştiler. Tuhaf bir mantıkla, sadece mağlupların silahsızlandırılmasının ahlak dışı olacağı ileri sürülüyordu."*¹⁴

Churchill'in kavrayamadığı veya engellemeye gücünün yetmediği bu plan uyarınca, Avrupa devletleri, askeri bakımdan ABD'ye rakip olamayacak bir noktaya indirgendiler. Planın gerekçesi, daha sonra ABD'li yöneticilerin ağızında her vesileyle tekrarlanacak olan "ahlak" idi.

ABD damgasını taşıyan Versay'ın ne kadar ahlaklı olduğunu, Lenin aktarıyor: *"Versay Anlaşması nedir? Bu hiç görülmemiş, yırtıcı barış, onmilyonlarca insanı köleleştirmiştir. Bu bir anlaşma değil, eli bıçaklı soyguncular tarafından savunmasız Almanya'ya yapılan bir dayatmadır. Almanya, Versay Anlaşması ile tüm sömürgelerinden mahrum edilmiştir. Türkiye, İran ve Çin köleleştirilmiştir. Dünya nüfusunun yüzde 70'i, kölelik koşullarında yaşamaktadır... İşte bu nedenle, Versay Anlaşması üzerinde kurulu bu uluslararası düzen, gerçekte bir volkanın üzerindedir."* **15**

İki dünya savaşını kapsayan 1914-1945 yılları, ABD ile Almanya arasında "İngiltere'nin leşi üzerinde" yürütülen mücadeleye sahne oldu. Bu dönem aynı zamanda, genç SSCB'nin temsil ettiği "alternatif hegemonya"ya karşı her araçla sürdürülen bir mücadele dönemi idi.

İki savaş arası dönemde kapitalist ekonomi, işçi ve emekçi sınıfları yıkıma uğratacak kadar derin bir krizler dalgası yaşadı. Burjuva ideologların, günümüzde de arsızca savundukları "küresel liberalizm" Birinci Paylaşım Savaşı'ndan sonra "kaldığı yerden" devam etti. Bu politikanın ilk sonuçları, parlak görünüyordu. 1920'li yıllarda, ABD başta olmak üzere kapitalist ekonomiler savaşın yükünü attılar ve Fordist üretim sisteminin de etkisiyle, özellikle yeni otomotiv sektörü hızla büyüdü. Burjuva iktisatçılar, büyük bir iyimserlik içindeydiler: Eylül 1929'da, New York Borsası Başkanı, *"Ekonomik krizler çağı, artık sona ermiştir"* diyordu.

Bir ay sonra, kapitalist merkezler, Wall Street'ten başlayarak teker teker çöktü. En güçlü merkez bankaların müdahalesi, 1929 çöküşünü yavaşlatamadı bile. *"Önde gelen bankalar, piyasayı istikrara kavuşturmak için milyarlarca dolarlık bir havuz oluşturdu. Ama boşuna. Geçmiş yılların, kağıtlarda birikmiş bütün refahı, yok oluverdi."* **16**

Kapitalist sistemin *"en küreselleşmiş parçası"* (terim Samir Amin'e ait) olan mali desteklerin çöküşü, işçi ve emekçi sınıflara sefalet getirdi. Resesyona bulunan çare, deflasyonist politikalar ve bu, kitlesel işsizlik demekti. Altın standartına dayalı para sistemi terkedildi. Emperyalistler, *"eski sömürge imparatorlukları ve koruma altındaki etki bölgeleri çerçevesinde yeniden gruplaştılar; 2. Dünya Savaşı'na giden çatışmaların kaynakları da, bu bölgeler oldu."* **17**

ABD Batı Avrupa'ya boyun eğdiriyor

2. Paylaşım Savaşı, diğer sonuçlarının yanı sıra, ABD'nin Batı Avrupa üzerinde tam hakimiyet kurmasıyla sonuçlandı. Bu hakimiyet, emperyalist ideolog Zbigniew Brzezinski'nin terimiyle, *"aksiyomatik"* idi.

Ancak sosyalizmin ve işçi-emekçi hareketinin kazandığı parlak başarılar, Batılı emperyalistler için daha önce benzeri olmayan bir çatışmanın sinyali demekti. Uluslararası burjuvazi açısından artık sorun sadece "yeniden paylaşım" değildi; çünkü ortada, yıkılması gereken devasa bir sosyalist blok vardı.

Kimi modern tarihçiler, ABD yönetimlerinin "komünizm heyulası"nı ve SSCB'nin gücünü bilinçli olarak abarttığını, bu sayede diğer kapitalist devletleri kendi önderliği altında toplayabildiğini belirtir. 11 Eylül'den sonra yeniden hatırlanan bu tez, varılan sonuç (Avrupa'ya boyun eğdirilmesi) açısından doğru olmakla birlikte, kapitalistlerin sosyalizme karşı *içeride ve dışarıda* açtıkları savaş, klasik *realpolitik* (gerçekçi politika) temelinde açıklamaya çalışması nedeniyle yanlıştır. Sosyalizme karşı açılan savaş, öncelikle ideolojiktir ve bu anlamda bir "ölüm-kalım savaşı"dır. *Realpolitik* ve klasik burjuva diplomasisi, "rakip"i etkisizleştirmeyi veya ona boyun eğdirmeyi ("Amerikanlaştırmak") hedeflerken, "rakip" değil "düşman" olan sosyalizme karşı mücadele, onu düşünce ve uygulamasıyla toptan imhayı ve yeniden imhayı hedefler **18**.

Bu politika, savaş öncesinde Nazi Almanyası'nın güçlenmesine göz yummak ile zaten uygulanmıştı: Hedef, savaşta Nazileri Batıya değil, Doğu'ya, SSCB'ye yöneltmekti. ABD Başkanı Harry Truman, 1941'de bu hedefi açıkça ilan ediyordu: *"Almanya kazanırsa Rusya'ya, Rusya kazanırsa Almanya'ya yardım etmeliyiz, böylece olabildiğince çok Alman ve Rus ölür."*

Ancak Stalin'in stratejik dehası ve "çelikten sinirleri" (ifade Henry Kissinger'a aittir) sayesinde, bu alçakça plan boşa çıkarıldı. Savaş sona erdiğinde SSCB çok ağır bedeller ödemiş, ancak ABD ve Avrupa dahil tüm dünya halklarının gözünde, kapitalistlere rağmen dünyayı faşizm belasından kurtaran ülke olarak olağanüstü bir politik-ideolojik üstünlük elde etmişti. Bu üstünlük, 1945'ten 1950'lerin sonuna kadar, uluslararası alanda ideolojik-politik hegemonyayı, ağır yaralı olmasına rağmen SSCB'ye geçirir. Günümüzde emperyalistlerin adı birer hegemonik silaha dönüştürmeye çalıştığı insan hakları, demokrasi, eşitlik ve özgürlük gibi kavramlar, bu dönemde hemen herkesin aklına "Sovyetler Birliği"ni getirmekteydi **19**.

Soğuk Savaş saldırısı

Emperyalistlerin, kendi aralarındaki çelişkileri bir kenara bırakıp bu korkutucu güce karşı birlik olması, kurumsal ifadesini NATO'da, dönemsel ifadesini "Soğuk Savaş"ta buldu. Askeri kuramcı Von Clausewitz'in deyimiyle *"Soğuk Savaş, ölümcül olmayan araçlarla yapılan gerçek bir savaştır. Masadaki ödül ise muazzamdır. Mücadele, jeopolitik olarak öncelikle Avrasya topraklarının denetimi ve nihai olarak, küresel egemenlik içindi."***20**

ABD denetimindeki NATO ittifakının stratejik hedefi, *"ikili sınırlandırma"* (double containment) kavramı ile şekillendi. Lord Ismay, NATO'nun Avrupa'daki amacını şu sözlerle ifade ediyordu: *"Amerikalıları içeride, Rusları dışarıda, Almanları aşağıda tutmak."***21**

SSCB ve Varşova Paktı açısından sınırlama, ABD tarafından kuşatılmak anlamına geliyordu. Bu kuşatmaya üsler, kukla rejimler ve kurumlar dahildi: NATO, SEATO, CENTO vs.

ABD, diğer yandan Marshall Planı adlı devasa araçla, Avrupa'yı kendi çıkarlarına uygun olarak yapılandırmaya girişti.

Kruşçevcilerin Sovyet iktidarını ele geçirmesi ise, SSCB'de proletarya diktatörlüğünün tasfiyesi ve bürokrasi saflarından doğan yeni burjuvazinin serpilmesiyle sonuçlandı. Ancak içi boşaltılmış olsa da birçok sosyalist yapı ve işleyiş, onyıllar boyunca varlığını sürdürdü.

Sovyetler'in varlığı, emperyalistlerin, günümüzde "sosyal devlet" denilen ve emekçi sınıfları nispeten koruyan yapıyı oluşturmak zorunda kalmasının da en önemli nedenlerinden biriydi. Kapitalist ve azgelişmiş ülkelerin işçi-emekçi sınıfları, bu dönem boyunca yükselttikleri mücadeleyle, bir dizi ekonomik-siyasal kazanım elde ettiler. SSCB ise, birkaç on yıl içinde, "sosyalizm"nin uluslararası prestijini kullanarak Asya, Ortadoğu, Afrika ve Latin Amerika'da kendi emperyalist hedeflerini kovalayan bir güç halini almıştı.

'Self-determinasyon'a ne oldu?

1980'lere dek süren bu döneme ilişkin bir ayrıntıyı ele almak gerekli: SSCB'nin varlığı, uzun yıllar boyunca ABD dış politikasının temel enstrümanlarından biri olarak kalan "self-determinasyon" ilkesinin hegemonyacı yüzünü ortaya çıkarmış ve onu geçersizleştirmişti. Ulusal kurtuluş hareketlerinin sosyalizme olan yakınlığı nedeniyle, "ilke"lerine pek düşkün olduğu propaganda edilen Amerikan emperyalizmi, uzun yıllar boyunca ulusal mücadelelerin tam karşısında yer aldı. *Realpolitik* açısından bakıldığında, ABD, bu dönem boyunca karşısına aldığı birçok ulusal hareketi (örneğin, Angola'da MPLA, Kuzey İrlanda'da IRA) aslında yedekleyebilecek olanaklara sahipti. Ancak daha önce belirttiğimiz gibi, savaşın ideolojik olması, böyle bir adımın emperyalist sistem açısından istenmeyen sonuçlar doğurması demekti. MPLA benzeri ulusal hareketlerin, SSCB'nin çöküşünden sonra ABD'ye boyun eğmesi ve Yugoslavya'nın parçalanması gibi operasyonlar, "self-determinasyon"un, eskisi kadar etkili olmasa da, Amerikan cephaneliğinde yeniden yer aldığını gösteriyor.

Çok kutuplu kaos

Dünyayı birkaç kez nükleer savaşın eşiğine getiren "Soğuk Savaş" bittiğinde, "sosyalist" blok dağıtılmış ve sosyalizm, geçici ama önemli bir yara almıştı.

Varşova Paktı'nın çöküşüyle birlikte, varlık nedenlerini "bu pakta karşı olmak" ile açıklayan NATO gibi ABD güdümlü gerici ittifaklar, kimilerinin beklediği gibi işlevsizleşmek yerine, ABD ve Avrupalı emperyalistlerin, SSCB tarafından boşaltılan yeni pazarlara yönelik işgal harekâtlarının komuta merkezlerine dönüştürüldü. Bu "serbest piyasa harekâtları"nın hemen tümü askeri tehdit, önemli bir bölümü de fiili askeri saldırılar yoluyla gerçekleştirildi. Bütün bir dünya, bir yandan ABD ve Avrupalı emperyalistler, diğer yandan ise toparlanmaya başlayan Rusya arasındaki "dolaylı çarpışma"ların arenasına dönüşüyor, "tek kutuplu dünya", yerini "çok kutuplu kaos"a bırakıyordu. "Süper güç" olarak kalmakta kararlı olan ABD, perdeyi Panama ve Irak operasyonları ile açtı ve ardından birçok ülkeye yönelik askeri saldırılar geldi.

Aralık 1990'da Panama'nın ABD ordusu tarafından işgal edilmesi, uluslararası kamuoyunda etkisi çok büyük olmasa da, gelecek günlerin habercisiydi. 20 binden fazla insanın ölümüne yol açan işgal, "tarihi bir olay"dı, çünkü *"2. Dünya Savaşı sonrası dönemde, Sovyet tehdidi ile gerekçelendirmeyen ilk uluslararası ABD şiddeti"* oldu.**22**

"Barış operasyonu" maskesi altındaki, BM'nin kimi zaman kullanıldığı, kimi zaman da bir kenara atıldığı bu işgal hareketleri, "Yeni Dünya Düzeni"nin sıcak çatışma noktalarını da belirliyordu. ABD

istihbaratıyla bağlantılarıyla tanınan *Foreign Affairs* dergisinin bir yazarının da dediği gibi, *"YDD'nin oturtulması için sadece parayla değil, kanla da bedel ödenmesi gerekiyordu"* ve bu bedel, tahmin edildiğinden çok daha ağır oldu.

Eski 'ortaklar'ın rakipleşmesi

ABD'nin dolaylı ya da dolaysız taraf olduğu bölgesel savaş ve emperyalist saldırıların azalacağına artması, çok önemli bir gelişmenin işaretiydi aslında: Amerikan egemenliği üzerine dayalı olan "eski düzen", artık ancak askeri şiddet yoluyla ayakta tutulabiliyor, bu yol da giderek "etkisiz"leşiyordu. 1990'dan itibaren; Almanya, Fransa ve neredeyse sömürgeleştirilmeye çalışılan Rusya'da ABD'ye yönelik tepkiler, giderek artacaktı. "Soğuk Savaş", yerini, süngü zoruyla sağlanan bir "Askeri Barış"a bırakmıştı; üstelik bu "barış", giderek, ABD'nin en önemli dış politika ilkelerinden biri olan "rakibi Amerikalılaştırma"nın artık sökmediği bir dönemi işaret ediyordu.

Söz konusu ilkenin "revizyondan geçirilmiş" hali, eski ABD Başkanı George Bush'un ağzında şöyle ifade ediliyor: *"Soğuk Savaş'ı aşan bir yeni uluslar ortaklığı düşünüyoruz: Uluslararası ve bölgesel organizasyonlar aracılığıyla danışma, işbirliği ve ortak harekete dayanan bir ortaklık; ilkelerin ve hukukun üstünlüğünün birleştirdiği, maliyetlerin ve yükümlülüğün eşit şekilde paylaşılmasıyla desteklenen bir ortaklık; demokrasiyi, refahı, barışı yaygınlaştırmak ve silahları azaltmak amacıyla olan bir ortaklık."***23**

Oysa "ortak düşman" olan Sovyetler'in çöküşü ile alevlenen yeniden paylaşım mücadelesi, "ortaklık" sözcüğünün giderek sadece nutuklarda yer almasına neden oluyor. Amerika'nın içine düşmekte olduğu durumu açıklamak için, Rusya'ya bir göz atmak yeterli.

Rus burjuvazisinin öfkesi

Yenik Rus burjuvazisi, bir dönem boyunca ABD tarafından tam bir kuşatmaya alındı. ABD, Boris Yeltsin döneminde, askeri-ekonomik-siyasi danışmanlar aracılığıyla, Kremlin'in içine dahi sızmıştı. Ancak emperyalist Rus burjuvazisi bu dönemin bir "ortaklık" değil, geçici bir "muhtaçlık" dönemi olduğunu bilecek kadar deneyimliydi. Yeltsin dönemi boyunca Rus egemen sınıfları içinde giderek yükselen hoşnutsuzluk; kendine özgü bir "milliyetçilik" ve "Sovyet *gücüne* duyulan özlem" ile açığa vuruluyordu. Aynı dönemde Rus strateji merkezlerinde, "Amerikan hegemonyasını yıkmamanın yollarını araştırma" birimleri giderek güçlendi. Bugün oldukça "saygın" yerleri olan söz konusu stratejistlerin düşüncelerine göz atmak, SSCB'nin yıkılmasının Rus burjuvazisi için ne anlam ifade ettiğini göstermeye yeter:

"Yeni Dünya Düzeni'nin mevcut anlamı, askeri barıştır. Bu barışta Rusya ve diğer ülkelerin maruz kaldığı uygulamalar, bizi sadece yeni bir toptan savaşa sürükleyecektir." (Alexander Dugin)

*"Geçmişte Hitler, Alman Lebenstraum'unu genişletme ve bir Yeni Avrupa Düzeni kurma yolunda, Alman uydusuna dönüştürmeye niyetlendiği tüm devletlere, Üçlü Pakt'a üye olma karşılığında garantiler verdi. Bunu reddeden Yugoslavya, bombalarla teslimiyete zorlandı ve parçalandı. ABD de, benzer bir yöntemle, Doğu Avrupa'daki yeni uydu devletlerin NATO'ya üye olup Amerikan mandası olarak yönetilmelerinde ısrar ediyor. Ve geçmişte olduğu gibi, Yugoslavya NATO tarafından bombalanarak teslim alındı ve Nazi Almanyası'nın yaptığı biçimde parçalandı."***24**

SSCB'nin çöküşünü, Rus emperyalizmi için -haklı olarak- "Almanya'nın Versayı'na" benzeten bu yaklaşımın, Vladimir Putin'in iktidarına giden yolu açtığını söylemek yanlış olmaz. Putin ile birlikte "Amerikanlaştırma" politikasına karşı bayrak açan Rusya egemen sınıfları; Yugoslavya, Çeçenya, Gürcistan vs. ile etraflarına örülen yeni *"Cordon Sanitaire"* kırma yolunda önemli adımlar attılar. Çin, Hindistan ve İran ile güçlenen ilişkiler de, bu bağlamda anlam kazandı.

11 Eylül sonrası başlatılan "terörle mücadele"nin temel hedefinin, bu "karşıt ilişkiler ağı"nı etkisizleştirmek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

'Saldırı'dan 'savunma'ya

ABD'nin Avrupalı "eski ortakları" da, Rusya kadar açıktan olmasa da, giderek Amerikan hegemonyasına karşı tavır almaktalar. Fransa, her fırsatta NATO'yu baltalamaya çalışırken, Birleşik Almanya'nın, orta vadede topraklarındaki NATO üslerini kaldırtması, sürpriz olmayacaktır. ABD'nin NATO'yu Doğu Avrupa'nın boğazına dayaması ve bu ülkeleri NATO üyeliğine zorlaması, bir yönüyle, önlenemeyecek olan bu hamleye karşı "üslenecik yeni topraklar" bulma çabasıdır da.

Asya'da Çin, Avrupa'da Almanya, Fransa ve Rusya'nın ABD'ye karşı giderek sertleştirdikleri tutum (ek olarak, Japonya'nın şimdilik ekonomik-ticari alanda sınırlı kalan hamleleri) Amerikan emperyalizmini, 11 Eylül öncesinde tarihte ilk kez "saldırı"dan "savunma" pozisyonuna itmişti.

Bu şartlar altında, önümüzdeki dönemin iki temel yönelimini daha kestirebiliriz:

1. ABD, SSCB öncesinde takındığı ve burjuva *Realpolitik*'e pekala uygun olan "gözdağı verme" tutumunu saldırganlaştıracaktır. Varşova Paktı'na karşı uygulanan "sınırlandırma" politikasının hedefi, olası tüm rakipleri kapsayacak biçimde, genişleyecektir.

2. Buna paralel olarak, sosyalizme karşı alçakça kullanılabilen "ahlaki" ilke ve kavramlar, inandırıcılığını yitirecek ve ABD'nin hegemonik mülkü olmaktan çıkacaktır.

"Gözdağı verme" tutumu, Pentagon'un yeni geliştirdiği "*Kışkırtma Egemenliği*" kavramında ifadesini bulur. Eski RAND analisti Daniel Ellsberg, "Kışkırtma Egemenliği"nin nasıl kullanıldığını şöyle tanımlıyor: "*Birinin kafasına silah doğrultmak gibi; tetiği çekip çekmemek önemli değil.*"**25** Tüm dünya halklarına yönelik olan bu tehdit, "*asimetrik savaş*" gibi kontrgerilla terimleriyle de ifade edilmektedir.

ABD, kendisine kafa tutacak bir rakibin yükselişini önlemek için, şu şartları yerine getirmek zorunda olduğunu hissediyor:

- Jeopolitik olarak kritik bölgelerde düşman bir hegemonyanın gelişmesini önlemek, aynı zamanda buralarda ABD hegemonyasını korumak. (özellikle Orta Asya)

- ABD'nin askeri üstünlüğünü korumak

- ABD hegemonyasının çapası olarak NATO'yu genişletmek

- Japonya ve Almanya gibi "kilit" ülkelerde güvenlik politikalarının yeniden "millileşmesini" önlemek.

Bu bağlamda, NATO'nun Doğu Avrupa'ya doğru genişlemesi, "çoklu sınırlandırma" olarak adlandırılabilir bir stratejik hamleyi ifade eder. Denildiği gibi, "*ABD ya genişleyecek, ya da sönmülenecektir.*"**26**

NATO'nun, Avrupa'lı veya Avrupa'sız yoluna devam etmesi, bu amaç bağlamında fazla önem taşıyor; ancak Avrupa Birliği'nin kendi askeri örgütünü kurma yolunda ilerleyişi, ABD'ye vurulan büyük bir darbe niteliğindedir.

Kavramlar alanında hegemonya savaşı

Emperyalistler arasındaki mücadelenin şiddetlenmesi, ABD tarafından bugüne dek gerekçe yapılan "ahlaki" ilke ve kavramların da aşınmasını getirir. Bu alanda ABD'nin en büyük rakibinin, Avrupa Birliği olduğu görülüyor. Örneğin, onyıllardır "insan hakları" şampiyonluğunu kimseye kaptırmayan ABD, bugün, Avrupa Birliği tarafından "idam cezası" nedeniyle sigaya çekilebilmekte, ABD'de idam cezasını kaldırmak için AB kurumlarının desteklediği kampanyalar düzenlenebilmektedir. Amerika'nın kuruluşundan beri yürürlükte olan idam cezasının, Avrupalı emperyalistler tarafından "birdenbire" hatırlanivermesi, kuşkusuz "insan hakları" alanında başgösteren hegemonya mücadelesinin bir göstergesi. Günümüz şartları altında, bir ABD liderinin çıkıp da "*ABD, Tanrı tarafından, dünya milletlerine özgürlük yolunda nasıl ilerleyeceklerini göstermek için özel olarak seçilmiştir*" (Woodrow Wilson) demesi pek mümkün görünmüyor, Bush "Haçlı Seferi" ifadesi ile bu sözlerle epey yaklaşırsa da!

ABD hegemonyasının gerilemesinin, bütün dünyada bir "beklenti" haline gelmiş olması da, tersten bakıldığında, bu hegemonyanın ne kadar aşındığının bir göstergesi. Geçtiğimiz yıllar içinde, örneğin ABD'nin "kendi beceriksizliği" veya "kendini beğenmişliğinden" ötürü, Hannover'da düzenlenen Expo 2000 Ticaret Fuarı'na katılmaması bile, geniş bir çevrenin "ABD'nin eski gücünü kaybettiği" spekülasyonları yapmasına yetmişti.

Özellikle Avrupa'da göze çarpan bu beklentinin en son örneği, 2. Bush'un iktidara geldiği son Amerikan seçimlerinin yarattığı toz dumana karşı takınılan tavır oldu. Sorunlu eyalet Florida'daki oyları saymak üzere "uluslararası gözlemci göndermek" gibi önerilerin sadece birer "alay"dan ibaret olduğunu düşünmek saflık olur: Bu ve benzer öneriler, her birinin içinde bir "inşallah" gizli olan birer "temenni"dir aslında.

21. yüzyıl Amerikan olmayacaktır

"Hegemonya", eski Yunan toplumlarında, bir site-devletin diğerleri üzerinde kurduğu egemenliği tarif eder. Ulus-devlet döneminde tanım, bir devletin diğerleri üzerindeki egemenliği olarak yeni bir anlam kazandı; Gramsci ise, kavramı sınıfsal ve kültürel alana taşıdı. Ancak eski Yunan'dan son sınıflı topluma dek her hegemonya, sınıf çelişkilerinin bir sonucu olarak, kaçınılmaz bir biçimde karşıtı yaratır. ABD hegemonyasının, hızla veya ağır ağır, yerini bir başka hegemonyaya bırakacağına dair "çok alametler belirdi".

Bu nedenle, 21. yüzyılın bir "Amerikan yüzyılı" olmayacağını söylemekte bir sakınca yok.

Ancak bugünden yanıtlanamayan asıl önemli soru da bu aşamada aklara geliyor: 21. yüzyıl, emperyalistlerin yeni ve geçmiştekenden çok daha korkunç biçimlerde boğazlaştığı, yerel ve bölgesel savaşların uluslararası savaşlara evrildiği, kapitalist açgözlülük uğruna milyonların birbirini öldürmeye sürüldüğü, açlık, sefalet ve hastalıkların kol gezdiği bir yüzyıl mı olacaktır? Yoksa; kapitalist barbarlığın dünya yüzünden silinmeye başlandığı, sömürünün ortadan kaldırıldığı, insanın insanca yaşadığı, doğanın kâr uğruna tahrip edilmediği bir barış ve özgürlük yüzyılı mı?

Bu ikisinden başka bir seçeneğimiz olmayışı, korkutucu değil, aksine, cesaret verici olmalı...

DİPNOTLAR

1. Emperyalizm, 106
2. İkinci Dünya Savaşı, Cilt 1 sf. 34, Winston Churchill
3. age, sf. 34
4. Yaşanabilir, Barışçıl Bir Dünyaya Ulaşmak, Richard K. Moore
5. Keyfimizin Kahyası, Ignacio Ramonet, Le monde diplomatique, Mayıs 2000
6. Yeni Bir Yüzyıla Doğru, Ignacio Ramonet, Ocak 1999, Le Monde diplomatique
7. Keyfimizin Kahyası, Ignacio Ramonet
8. agy
9. Diplomasi, Henry Kissinger, sf. 771
10. Dışişleri Bakanlığı Sirküler No 175, 13 Aralık 1955
11. Komşuları Terörize Etmek, Noam Chomsky, sf. 24.
12. İkinci Dünya Savaşı, Churchill, Cilt 1, sf. 10
13. Kutsal İttifak, Time, 24 Şubat 1992
14. İkinci Dünya Savaşı, Churchill, Cilt 1, sf.10
15. Lenin, Toplu Eserler, cilt 41, sf. 353-354
16. İkinci Dünya Savaşı, Churchill, Cilt 1, sf. 28
17. Yirminci Yüzyılın Ekonomi Politikası, Samir Amin, Monthly Review, Cilt 52, Sayı 2, Haziran 2000
18. Sosyalist blokun biçimsel olarak da ortadan kalktığı günümüz koşullarında bile "sosyalizm" ve "komünizm"e karşı burjuva ideolojik saldırının, hemen hemen aynı şiddette devam etmesi, başka türlü açıklanamaz. Burjuva ideologların, ilgili-ilgisiz her fırsatta, özellikle Stalin'e yönelik saldırılarının temelinde de aynı olgu yatar: Burjuvazi, Stalin'in şahsında, yaklaşan kendi yok oluşunu görmüştür.
19. Bir dönem Amerikan halkının dahi, Stalin'e "Co Amca" dediği bilinir.
20. Aktaran Zbigniew Brzezinski, Soğuk Savaş ve Sonrası, Foreign Affairs, Sonbahar 1992, sf. 32
21. Aktaran David P. Calleo, Avrupa'nın Geleceği, sf. 90
22. New York Times, 5 Ağustos 1993
23. Diplomasi, sf. 766
24. Amerikan Yayılmacılığının Aracı Olarak NATO, Prof. Dr. Nikolai von Kreitor
25. a.g.y.
26. Ronald D. Asmus, Richard L. Kugler ve F. Stephen Larrabee, Foreign Policy, Eylül 1993

UNSUR:

20. yüzyılda Amerikan müdahaleleri

Arjantin, 1890. Askeri müdahale.

Şili, 1891. Askeri müdahale. Bağımsızlıkçı güçlerle ABD askerleri arasında çatışmalar.

Haiti, 1891. Askeri müdahale. Navassa Adası'nda siyah işçilerin isyanı bastırıldı.

Hawaii, 1893. Askeri müdahale. Bağımsız krallık devrildi.

Nikaragua, 1894. Denizden işgal. Bluefields bir ay boyunca Amerikalıların elinde tutuldu.

Çin, 1894-95. Denizden işgal. Çin-Japon savaşına müdahale.

Kore, 1894-96. Askeri işgal. Savaş boyunca Seul donanma tarafından tutuldu.

Panama, 1895. Denizden işgal. Kolombiya bölgesi ele geçirildi.

Nikaragua, 1896. Askeri müdahale. Corinto limanına çıkarma.

Çin, 1898-1900. Askeri işgal. Boxer İsyanı bastırıldı.

Filipinler, 1898-1910. Denizden işgal. İspanya'dan Amerikan egemenliğine geçti. 600 bin Filipinli öldürüldü.

Küba, 1898-1902. Denizden işgal. İspanya'dan Amerikan egemenliğine geçti. Buradaki ABD donanma üssü halen kullanılıyor.

Porto Riko, 1898. Askeri işgal. İspanya'dan alındı. İşgal devam ediyor.

Guam Adaları, 1898. Askeri işgal. İspanya'dan alındı. Halen askeri üs olarak kullanılıyor.

Nikaragua, 1898. Askeri müdahale. San Juan del Sur limanına çıkarma yapıldı.

Samoa Adaları, 1899. Askeri müdahale. Yeni kral Amerikalılar tarafından belirlendi.

Nikaragua, 1899. Askeri müdahale. Bluefields'a çıkarma.

Panama, 1901-1914. Denizden işgal. Kolombiya'dan koparıldı. 1914'te başlayan Kanal Bölgesi işgali, geçtiğimiz yıla kadar devam etti.

Honduras, 1903. Askeri müdahale. Devrim bastırıldı.

Dominik Cumhuriyeti, 1903-1904. Askeri müdahale. Devrimde Amerikan çıkarları korundu.

Kore, 1904-1905. Rus-Japon savaşına müdahale edildi.

Küba, 1906-1909. Demokratik seçimlere askeri müdahale.

Nikaragua, 1907. "Dolar Diplomasisi" mandası askeri işgalle kuruldu.

Honduras, 1907. Nikaragua ile savaşa müdahale edildi.

Panama, 1908. Seçim sürecine donanma müdahale etti.

Nikaragua, 1910. Bluefields ve Corinto bir kez daha ele geçirildi.

Honduras, 1911. İç savaşa girilerek Amerikan çıkarları korundu.

Çin, 1911-1941. Askeri işgal, aralıklarla devam etti.

Küba, 1912. Havana'daki Amerikan çıkarları, askerlerce korundu.

Panama, 1912. Seçim kampanyasına donanma müdahale etti.

Honduras, 1912. ABD ekonomik çıkarları, donanma saldırısıyla korundu.

Nikaragua, 1912-1933. 20 yıl süren işgal boyunca, onbinlerce bağımsızlıkçı katledildi.

Meksika, 1913. Donanma, devrim sırasında ABD vatandaşlarını tahliye etti.

Dominik Cumhuriyeti, 1914. Donanma askerleri, Santo Domingo'yu ele geçirmek için bağımsızlıkçılarla çarpıştı.

Meksika, 1914-18. Bağımsızlıkçılara karşı bir dizi askeri saldırı.

Haiti, 1914-34. Ulusal isyanı bastırmak için başlayan işgal, 19 yıl sürdü.

Dominik Cumhuriyeti, 1916-24. Donanma işgali 8 yıl sürdü.

Küba, 1917-33. Askeri işgal sonucu ülke ekonomik manda yapıldı.

1. PAYLAŞIM SAVAŞI 1917-18

Sovyetler Birliği, 1918-22. Devrimi bastırmak için beş kez çıkarma yapıldı, ama Bolşevikler yenilemedi.

Panama, 1918-20. Seçim sonrası kargaşada kara kuvvetleri "huzur"u sağladı.

Yugoslavya, 1919. Dalmasya'da İtalya adına, Sırlara karşı savaşıldı.

Honduras, 1919. Seçim kampanyasına askeri müdahale.

Guatemala, 1920. İki haftalık askeri işgal.

Türkiye, 1922. İzmir'de Kuvayı-Millie kuvvetlerine karşı savaşıldı.

Çin, 1922-27. Milliyetçi ayaklanmaya karşı askeri müdahale.

Honduras, 1925-25. Seçim kargaşası sırasında iki kez çıkarma yapıldı.

Panama, 1925. Genel grev, Amerikan askerlerince bastırıldı.

Çin, 1927-34. Bütün ülkeye donanma askerleri dağıtıldı.

El Salvador, 1932. Farabundo Marti halk ayaklanmasına karşı savaş gemileri gönderildi.

2. PAYLAŞIM SAVAŞI. 1941-45

İran, 1946. Nükleer silah sopasıyla, Sovyet birliklerinin İran Azerbaycanı'ndan çıkması istendi.

Yugoslavya, 1946. ABD uçağının düşürülmesine karşı denizden çıkarma.

Uruguay, 1947. Güç gösterisi amacıyla nükleer bombardıman uçakları sevk edildi.

Yunanistan, 1947-49. İç savaş boyunca faşist güçlere komuta edildi.

Çin, 1948-49. Halk devriminden önce Amerikan vatandaşları tahliye edildi.

Almanya, 1948. Atom kapasiteli bombardıman uçakları, Berlin üzerinden uçtu.

Filipinler, 1948-54. Huk isyanına karşı CIA güdümlü kontra operasyonu

Porto Riko, 1950. Bağımsızlık isyanı bastırıldı.

Kore, 1951-53. Çin ve Kuzey Kore'ye karşı savaş. Ülke ikiye bölündü. Halen onbinlerce Amerikan askeri Güney Kore'de.

İran, 1953. Musaddık CIA tarafından devrildi, Şah iktidara getirildi.

Vietnam, 1954. Fransız işgalcilere silah desteği.

Guatemala, 1954. ABD şirketlerinin elindeki topraklar millileştirilince, CIA işgal provası yaptı. Nükleer silahlı bombardıman uçakları konuşlandırıldı.

Mısır, 1956. Sovyetler'in Süveyş krizinden uzak kalmaları istendi. Donanma Batılıları tahliye etti.

Lübnan, 1958. İsyancılara karşı donanma işgali.
Irak, 1958. Kuveyt'i işgal etmemesi için Irak, nükleer bomba tehdidiyle uyarıldı.
Çin, 1958. Nükleer silah gösterilerek, Çin'in Tayvan'a müdahale etmemesi istendi.
Panama, 1958. Bağımsızlık gösterileri askerlerce bastırıldı.
Vietnam, 1960-75. En uzun süren ABD savaşı. İki milyon Vietnamlı katledildi. Ancak Amerikalılar yenilmekten kurtulamadı.
Küba, 1961. Domuzlar Körfezi çıkarması yenilgiyle sonuçlandı.
Almanya, 1961. Berlin Duvarı krizi sırasında nükleer tehdit.
Küba, 1962. Füze krizi sırasında donanma blokajı. Nükleer savaşın eşiğinden dönüldü.
Laos, 1962. Gerilla savaşı sırasında CIA güdümlü komuta operasyonu.
Panama, 1964. Kanal'ı geri isteyen Panamalıları kurşuna dizildi.
Endonezya, 1965. CIA destekli askeri darbe. 500 bin komünist katledildi.
Dominik Cumhuriyeti, 1965-66. Seçim sürecine denizden müdahale.
Guatemala, 1966-67. Yeşil Bereliler, devrimcilere karşı operasyona girişti.
Kamboçya, 1969-75. İşgal ve hava bombardımanı, 2 milyon insanı öldürdü.
Umman, 1970. İran donanma işgali, ABD tarafından yönetildi.
Laos, 1971-73. Güney Vietnam işgali yönetildi. Ağır hava bombardımanı.
Ortadoğu, 1973. Ortadoğu Savaşı sırasında nükleer tehdit.
Şili, 1973. CIA destekli askeri darbe
Kamboçya, 1975. Hava saldırısı
Angola, 1976-92. Güney Afrika destekli isyancılara karşı CIA operasyonu
İran, 1980. Büyükelçilik rehinelerini kurtarmak için hava bombardımanı, son anda durduruldu.
Libya, 1981. İki Libya jeti düşürüldü.
El Salvador, 1981-92. Devrimcilere karşı kontrgerilla savaşı.
Nikaragua, 1981-90. CIA güdümlü kontra operasyonu.
Lübnan, 1982-84. Hava bombardımanı, denizden müdahale. İsrail güdümlü Falanjist milislere destek.
Filistinliler ve Suriyeliler denizden bombalandı.
Honduras, 1983-89. Sınırlarda askeri üsler kuruldu.
Grenada, 1983-84. Devrimin ardından hava bombardımanı.
İran, 1984. İki İran jeti, Basra Körfezi'nde düşürüldü.
Libya, 1986. Hava bombardımanı.
Bolivya, 1986. "Uyuşturucuya karşı" askeri hareket.
İran, 1987-88. İran-Irak savaşına, Irak'ın yanında katıldı.
Libya, 1989. İki Libya jeti düşürüldü.
Virgin Adaları, 1989. St. Croix siyah isyanı bastırıldı.
Filipinler, 1989. Hükümete askeri cuntaya karşı hava desteği.
Panama, 1989-90. Hava bombardımanı, kara saldırısı. Ulusalçı hükümet, 30 bin askerle devrildi. 2000'den fazla insan öldürüldü.
Liberya, 1990. İç savaş sırasında yabancılar tahliye edildi.
Ortadoğu, 1990-91. Irak'a karşı Umman, S. Arabistan, Katar, Bahreyn, BAE ve İsrail'e 540 bin asker çıkarıldı.
Irak, 1990. Yarım milyona yakın insan, müttefik bombardımanı ile öldürüldü. Saldırı, uluslararası yaptırımlarla devam ediyor.
Kuveyt, 1991. Denizden bombardıman. Kuveyt kraliyet ailesi tahta geri çıkarıldı.
Somali, 1992-94. Denizden askeri işgal.
Yugoslavya, 1992-94. Sırbistan ve Karadağ'a deniz blokajı
Bosna, 1993-95. Sırp kuvvetlerine bomba yağdırıldı.
Haiti, 1994-96. Askeri işgal. Cunta devrilerek Aristide yeniden iktidara getirildi.
Hırvatistan, 1995. Sırlara karşı hava bombardımanı.
Zaire, 1996-97. Ruanda'daki Hutu mülteci kamplarına donanma askerleri çıkarıldı.
Liberya, 1997. Yabancılar tahliye edildi.
Arnavutluk, 1997. Halk ayaklanmasına karşı, yabancılar tahliye edildi.
Sudan, 1998. Hava saldırısı
Afganistan, 1998. Hava saldırısı
Irak, 1998-? Sürekli hava saldırıları
Yugoslavya, 1999. NATO hava operasyonu.
(Derleyen: Zoltan Grossman, ZNet)